	ΑΠΟ 16/10/2016 ΕΩΣ 30/10/2016
	1η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Ημερομηνία: Παρασκευή 28 Οκτωβρίου 2016

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

Α1. *Να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα κάθε πρότασης και δίπλα σε κάθε γράμμα τη λέξη **Σωστό**, για τη σωστή πρόταση, και τη λέξη **Λάθος**, για τη λανθασμένη.*

- α.** Η προσάρτηση των Επτανήσων στην Ελλάδα έγινε το 1864 .
- β.** Οι Έλληνες του εξωτερικού στράφηκαν προς την πατρίδα τους όταν δυσκόλεψαν οι οικονομικές και πολιτικές συνθήκες προς τα μέσα του 19^{ου} αιώνα.
- γ.** Η Σάμος κατά τη διάρκεια της επανάστασης δέχτηκε κύματα προσφύγων κυρίως από τη Χίο.
- δ.** Από το 1870 ως το 1911 διανεμήθηκαν 2.660.000 στρέμματα με 370.000 παραχωρητήρια.
- ε.** Η διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου ολοκληρώθηκε το 1881.
- στ.** Το 1917 η κυβέρνηση Βενιζέλου στη Θεσσαλονίκη αποφάσισε την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης.
- ζ.** Στο τέλος του 20ου αιώνα συναντάμε στην Ελλάδα τις πρώτες σοσιαλιστικές ομάδες.
- η.** Το 1910 οι πρόοδοι της οικονομίας ήταν εμφανείς.

Μονάδες 8

Α2. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α)** Αποξήρανση
- β)** Τανζιμάτ
- γ)** Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος
- δ)** Αγροτική μεταρρύθμιση

Μονάδες 12

	ΑΠΟ 16/10/2016 ΕΩΣ 30/10/2016
	1η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

A3α. Τι γνωρίζετε για τις εξαγωγές και εισαγωγές του ελληνικού κράτους κατά τον 19^ο αιώνα; (μονάδες 8)

A3β. Ποιες ήταν οι μορφές των επενδύσεων των Ελλήνων της διασποράς κατά τον 19^ο αιώνα στον ελλαδικό χώρο και πώς χαρακτηρίζονται.; (μονάδες 7)

Μονάδες 15

A4α. Τι γνωρίζετε για τις συνθήκες που επέβαλλαν και τελικά οδήγησαν στην ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος; (μονάδες 8)

A4β. Ποια ήταν τα αποτελέσματα των Βαλκανικών πολέμων για το ελληνικό κράτος; (μονάδες 7).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β

B1. Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από το παράθεμα που σας δίνεται, να παρουσιάσετε και να εξηγήσετε τις ιδιομορφίες του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα, σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, από το τέλος του 19ου αιώνα ως την έναρξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Υπάρχουν για τους εργοδότες και άλλες πηγές εργατικού δυναμικού εκτός από την εσωτερική αγορά. Εκατοντάδες Ισπανοί και Ιταλοί μεταλλωρύχοι δουλεύουν στο Λαύριο και γενικότερα, στην Ελλάδα του 19ου αιώνα, οι αλλοδαποί εργάτες είναι ενδημικό φαινόμενο: σε όλα σχεδόν τα δημόσια έργα και σε πολλές βιομηχανίες εργάζονται Αλβανοί, Αρμένιοι, Ιταλοί. Έτσι, καθώς η ελληνική αγορά εργασίας πάσχει από χρόνια στενότητα, καθώς δεν υπάρχουν στην χώρα δεξαμενές εργατικού δυναμικού, οι επιχειρηματικές τάξεις αντλούν από την παγκόσμια δεξαμενή με ικανοποιητικούς όρους. [...] Το δικαίωμα των εργατών να αλλάξουν εργοδότη ισοσταθμίζεται με το δικαίωμα των εργοδοτών να τηλεγραφήσουν στην Καλαβρία ή την Καταλονία ζητώντας εργάτες προς αντικατάσταση των οποιωνδήποτε απεργών. Οι συνθήκες αυτές έχουν δύο συνέπειες. Αφενός, τα ημερομίσθια των Ελλήνων δεν εκτοξεύονται προς τα πάνω, αλλά κυμαίνονται σταθερά σε επίπεδο αντίστοιχο προς αυτά που ζητούν οι ξένοι. Αφετέρου, όμως, παραμένουν αρκετά ικανοποιητικά επειδή, άλλωστε, πολλοί από τους ξένους είναι ειδικευμένοι. Έτσι, η εξαθλίωση των Ελλήνων εργατών δεν προχωρεί πέρα από κάποιο σημείο ούτε, βεβαίως, και η εργατική - ταξική τους συνείδηση που, για να αναπτυχθεί, θα έπρεπε να συντρέχουν συνθήκες εξαθλίωσης και μάλιστα χωρίς την διέξοδο της επιστροφής στα χωριά και τα χωράφια-διέξοδο που οι Έλληνες εργάτες, στην πλειονότητά τους, διατηρούν ανοιχτή. Παράλληλη συνέπεια: οι απεργίες σπανίζουν. Στην Ελλάδα δεν είναι μόνο το ότι πολλές ιδέες εισάγονται, άρα είναι φυσικό και να καθυστερούν. Υπάρχουν επιπλέον και οι συνθήκες μιας οικονομίας που δεν έχει ακόμη εκβιομηχανιστεί. Δεν αρκεί η συντεχνιακή

	ΑΠΟ 16/10/2016 ΕΩΣ 30/10/2016
	1η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

κατοχύρωση των δικαιωμάτων της ψήφου και του «συνεταιρίζεσθαι» για να εδραιωθεί, στο Δίκαιο, το δικαίωμα της απεργίας. Χρειάζεται και η ουσιαστική εμπειρία της απεργίας στην καθημερινή πραγματικότητα των ανθρώπων, δηλαδή χρειάζεται εργασία στο εργοστάσιο, άρα βιομηχανία.

(Γ.Β. Δερτιλής, *Ιστορία του Ελληνικού Κράτους 1830-1920*, τ. Α', εκδ. Εστία, Αθήνα 2005, σσ. 347, 350)

Μονάδες 25

B2. Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις:

α) να επισημάνετε το ρόλο της «Μεγάλης Ιδέας» στην πολιτική και την οικονομία κατά τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας της Ελλάδας (μονάδες 10)

β) να παρουσιάσετε τις επιλογές του «βενιζελισμού» αναφορικά με τις εθνικές επιδιώξεις και τον εκσυγχρονισμό του κράτους (μονάδες 15).

Κείμενα

α. Για τους Έλληνες η καθολικότητα της Μεγάλης Ιδέας ήταν συμπληρωματική της αοριστίας της: ένα άλλοθι, μια θαυματουργή γέφυρα των αντιθέσεων, μία μετάθεση στο άδηλο μέλλον της λύσης όχι μόνο του αλυτρωτικού ζητήματος– που άλλωστε η Μεγάλη Ιδέα δεν το αφορούσε ρητά και αποκλειστικά–, αλλά του συνόλου των ελληνικών προβλημάτων.

Ελλης Σκοπετέα, «'Το πρότυπο Βασίλειο' και η Μεγάλη Ιδέα», σελ. 268, εκδόσεις Πολύτυπο, Αθήνα 1988.

β. Ο βενιζελισμός αποδεικνύεται ο πιο συνεπής, διορατικός και πραγματιστικός φορέας της εθνικής ολοκλήρωσης. [...] Αυτοκαθορίζεται και νομιμοποιείται με αναφορά στο Έθνος ως ενιαίο σύνολο, που αγκαλιάζει Παλαιά Ελλάδα, Νέες Χώρες και αλύτρωτους.

Γιώργου Μαυρογορδάτου, «Μελέτες και Κείμενα για την περίοδο 1909-1940», σελ. 43-44, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα 1982.

γ. «Με την φυσική επάνοδον εις τα όρια εντός των οποίων ο ελληνισμός έδρασεν από της προϊστορικής εποχής, να δημιουργήσωμεν, λέγω, μίαν μεγάλην Ελλάδα ισχυράν και πλουσίαν, ικανήν να αναπτύξη εντός των ορίων την ζωτικήν βιομηχανίαν, ικανήν ως εκ των συμφερόντων τα οποία θα εξεπροσώπει, να συνάψη συμβάσεις μετ' άλλων κρατών υπό

	ΑΠΟ 16/10/2016 ΕΩΣ 30/10/2016
	1η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

τους αρίστους δυνατούς όρους». (Αγόρευση του Βενιζέλου στη Βουλή τον Σεπτέμβριο του 1915). Δεν οιστρηλατούσε* πλέον τους αστούς η μορφή του μαρμαρωμένου βασιλιά, τους εξεσήκωνεν η σκέψις ότι πρέπει η Ελλάς να παύση να είναι ψωροκώσταινα...

(Κρίση του Θ. Βαΐδη στο έργο του «Ελ. Βενιζέλος» για τους οικονομικούς στόχους της εθνικής εξόρμησης). Θ. Διαμαντόπουλου, «Οι πολιτικές δυνάμεις της βενιζελικής περιόδου. Ο βενιζελισμός», τόμος 1 ος , τεύχος α΄, σελ. 152, εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα 1985.

*οιστρηλατώ: μεταδίδω ενθουσιασμό

Μονάδες 25

	ΑΠΟ 16/10/2016 ΕΩΣ 30/10/2016
	1η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Ημερομηνία: Παρασκευή 28 Οκτωβρίου 2016
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- A1.** Σωστό
Λάθος
Σωστό
Λάθος
Λάθος
Σωστό
Λάθος
Σωστό
- A2.** α. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 32 «Από τα υπόλοιπα ... Κωπαΐδας στη Βοιωτία.»
β. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 39 «Το 1856 στην Οθωμανική Αυτοκρατορία εφαρμόστηκαν ... μπορούσε να προσφέρει.»
γ. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 38 «Τα οικονομικά του ελληνικού κράτους ... 30.000.000 δραχμές.»
δ. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 42 «Καθώς η κατοχή γης ... κοινωνικές συνθήκες.»
- A3** α. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 18 «Αν λάβουμε υπόψη ... των μηχανημάτων.»
β. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 40 «Οι τοποθετήσεις σε ακίνητα ... στο δανεισμό του δημοσίου.»
- A4** α. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 26-27 «Με την ίδρυση ... κοινωνικών ομάδων.»
β. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 49 «Το κόστος των Βαλκανικών πολέμων ... ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος.»

	ΑΠΟ 16/10/2016 ΕΩΣ 30/10/2016
	1η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

B1. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 46 «Οι διαφορές του αγροτικού προβλήματος στην Ελλάδα ... και εργατικής ιδεολογίας στη χώρα.»

Τα παραπάνω στοιχεία επιβεβαιώνονται και εμπλουτίζονται από την ιστορική πηγή. Συγκεκριμένα, γίνεται λόγος αρχικά για τους εργαζόμενους στο Λαύριο και την Ελλάδα γενικότερα, οι οποίοι δεν προέρχονται μόνο από το ελληνικό εργατικό δυναμικό. Οι εργοδότες απασχολούσαν εργάτες από διάφορες χώρες του κόσμου προκειμένου να αντιμετωπίσουν τη στενότητα εργατικού δυναμικού που παρουσίαζε ο ελληνικός χώρος. (Αλβανοί, Αρμένιοι, Ιταλοί). Δύσκολες είναι, παράλληλα, και οι συνθήκες αλλαγής εργοδότη από τους εργαζόμενους, οι οποίοι μπορούσαν επίσης να αναζητήσουν εργοδοσία και από το εξωτερικό. (Το δικαίωμα των εργατών να αλλάξουν εργοδότη ... προς αντικατάσταση των οποιωνδήποτε απεργών.)

Όλα τα προηγούμενα έχουν ως αποτέλεσμα να μην αυξάνονται τα ημερομίσθια των Ελλήνων, τα οποία όμως κρίνονται και ικανοποιητικά, αφού συμβαδίζουν με αυτά των ξένων που είναι ειδικευμένοι. (τα ημερομίσθια των Ελλήνων δεν εκτοξεύονται ... πολλοί από τους ξένους είναι ειδικευμένοι.) Ταυτόχρονα, όμως, δεν ενισχύεται και η ταξική-εργατική συνείδηση των Ελλήνων, ενώ πάντα παραμένει ανοιχτό το ενδεχόμενο επιστροφής τους στη γεωργία. (και η εργατική - ταξική τους συνείδηση ... στην πλειονότητά τους, διατηρούν ανοιχτή.) Απότοκος των συγκεκριμένων συνθηκών είναι η έλλειψη απεργιών, η απουσία νέων ιδεών και η αδυναμία εκβιομηχάνισης της χώρας. Ειδικότερα οι απεργιακές κινητοποιήσεις, παρά τις όποιες βελτιώσεις, δεν ευδοκιμούν, καθώς δεν υφίσταται η βαθιά εμπειρία της εργασίας σε εργοστασιακό χώρο, για να συλλάβει ο εργαζόμενος την ανάγκη διεκδίκησης των δικαιωμάτων του. (Χρειάζεται και η ουσιαστική εμπειρία της απεργίας στην καθημερινή πραγματικότητα των ανθρώπων, δηλαδή χρειάζεται εργασία στο εργοστάσιο, άρα βιομηχανία.)

B2α. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 15 «Στο μεταξύ η πρόοδος ... έρμια των εθνικών κρίσεων».

Πράγματι, με βάση το ιστορικό παράθεμα η Μεγάλη Ιδέα λειτουργούσε ανασταλτικά στην προσπάθεια επίλυσης των προβλημάτων της χώρας στο εσωτερικό της. Όπως αναφέρεται σαφώς στην πρώτη ιστορική πηγή αποτελούσε το άλλοθι των ελληνικών κυβερνήσεων για το θολό και αβέβαιο μέλλον της Ελλάδας αναφορικά όχι μόνο με τις αλύτρωτες περιοχές, αλλά και την εσωτερική εγρήγορση και δραστηριοποίηση που όφειλαν να αναλάβουν προκειμένου να επιτευχθεί η ανόρθωση της χώρας.

	ΑΠΟ 16/10/2016 ΕΩΣ 30/10/2016
	1η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

B2β. Σχολικό εγχειρίδιο, σελ. 48 «Στην περίοδο 1910-1922 ... παρά τις αυξημένες στρατιωτικές δαπάνες.»

Σύμφωνα με το ιστορικό παράθεμα, ο βενιζελισμός υπήρξε η πιο υγιής και ολοκληρωμένη κίνηση ολοκλήρωσης του εθνικού οράματος της Μεγάλης Ιδέας. Στόχος, μάλιστα, της συγκεκριμένης πολιτικής του Βενιζέλου με βάση την αγόρευσή του ήταν η δημιουργία μιας ισχυρής και πλούσιας Ελλάδας, ικανής να αναπτύξει βιομηχανική κίνηση και εμπορικές συναλλαγές με άλλα κράτη θέτοντας τους καλύτερους δυνατούς όρους. Αυτό που επεδίωκαν ήταν να πάψει η χώρα να ασφυκτιά στα στενά σύνορά της και να ανοιχτεί σε νέα, πιο δραστήρια μονοπάτια. (πλέον τους αστούς η μορφή του μαρμαρωμένου βασιλιά, τους εξεσήκωνεν η σκέψις ότι πρέπει η Ελλάς να παύση να είναι ψωροκώσταινα).